

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.5>**М. Я. Велущак**асистент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

У статті досліджуються сучасні технології викладання англійської мови в умовах дистанційної освіти, впровадження яких є необхідністю для досягнення цілі – якісного вивчення англійської мови, з огляду на актуальність як дистанційного навчання, так і іншомовної освіти у нинішньому інформаційному просторі. Метою статті виступає аналіз сучасних технологій дистанційного навчання, які використовуються для викладання англійської мови здобувачам вищої освіти і визначення можливості їх подальшого застосування. Автором охарактеризовано сутність поняття дистанційного навчання в Україні, його ефективність шляхом аналізу як позитивних аспектів його впровадження, так і проблемних моментів застосування. Також встановлено, що перевагами застосування дистанційних технологій саме для вивчення англійської є можливість спілкуватися з носіями мови з різних куточків світу та доступ до використання автентичних матеріалів, що відповідають вимогам сучасності.

Щодо недоліків онлайн-викладання англійської, автор звернув увагу на проблему контролю працездатності вивчення мови та неможливість безкоштовно використовувати повний функціонал деяких зручних програм, як наприклад, Zoom. Визначено, що платформи Moodle, Google Classroom, Edmodo та інші – популярні серед закладів вищої освіти, адже вони надають змогу створювати персоналізовані освітні портали, які забезпечують необхідними матеріалами здобувачів освіти та можливість викладачам оперативно перевіряти отримані домашні завдання. Проте, важливо щоб такі платформи були забезпечені технічною підтримкою і здатністю залишати фідбек викладачами щодо виконаних студентами завдань.

Крім того, досліджено сервери, які дозволяють проводити відеоконференції для безпосередньої взаємодії студентів і викладачів, а саме Zoom, Skype, Microsoft Teams, Google Meet та шляхи їх найефективнішого застосування для викладання англійської мови. Наголошено і на важливості додатків Quizlet та Kahoot!, що містять елементи гейміфікації, і роблять процес вивчення мови простішим, але водночас цікавішим. Підсумовуючи досліджене, автор прийшов до висновку, що впровадження сучасних технологій викладання англійської мови з огляду на дистанційний формат здобування освіти є як ніколи актуальним, адже забезпечує і студентів, і викладачів інноваційними методами вивчення даної дисципліни. Перспективним видається пошук шляхів розробки та фінансування вітчизняних платформ та сервісів, які будуть ефективними, зокрема для викладання і вивчення англійської мови.

Ключові слова: англійська мова, дистанційна освіта, технології, методи викладання, онлайн-платформи.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку суспільства вимагає високий рівень професіоналізму від фахівців у різних сферах, та однаково важливою для всіх вимогою є знання англійської мови, вивчення якої має бути ефективним як при традиційному викладанні для майбутніх спеціалістів, так і в умовах дистанційного навчання, яке не є новелою для українського освітнього процесу, проте особливо набуло актуальності за часів пандемії Covid-19. Крім того, зараз активно зростає кількість студентів, бажаючих отримати зарубіжний досвід, що стане поштовхом до кар'єрного розвитку, а саме – це участь у програмах академічної мобільності, стажуваннях та форумах, де однією з найважливіших умов є знання англійської мови на відповідному рівні, що зумовлює потребу в модернізації освітньої сфери, зокрема, шляхом впровадження найновітніших сучасних технологій викладання, що є ефективними і при отриманні дистанційної освіти.

З п. 2 наказу Міністерства освіти і науки України «Деякі питання організації дистанційного навчання» [1] випливає, що під дистанційним навчанням слід розуміти організацію освітнього процесу як за дистанційною формою здобуття освіти, так і використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти, що реалізується в умовах віддаленості та опосередкованої взаємодії учасників освітнього середовища, яке функціонує на базі сучасних освітніх цифрових технологій.

Таким чином застосування інноваційних підходів, різних онлайн-платформ та додатків є необхідністю для досягнення цілі – якісного вивчення англійської мови, що зумовлена актуальністю як дистанційного навчання, так і іншомовної освіти з огляду на виклики нинішнього інформаційного простору. Саме тому дана тематика викликає науковий інтерес і потребує аналізу практики застосування сучасних технологій викладання англійської

в умовах дистанційної освіти з метою визначення перспектив для їх подальшого використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей навчального процесу в умовах дистанційної освіти присвятили свої праці, крім інших, В.М. Кухаренко і В.В. Бондаренко, за редакцією яких видано колективну монографію, в якій проаналізовано нагальні проблеми реалізації дистанційного навчання в Україні [3]; Р.В. Слухенська, Г.І. Влад, А.А. Єрохова й В.І. Маланій у своїй праці визначили, що являють собою дистанційні освітні технології та які з них є найефективнішими сьогодні [8].

Що ж до вивчення англійської мови в сучасних умовах освіти онлайн-формату, слід відзначити працю А.В. Коваленко, яка дослідила специфіку певних форм і методів вивчення англійської мови дистанційно [5]; А.В. Янковець та О.В. Янковець присвятили статтю висвітленню особливостей використання серверу Zoom для викладання англійської під час онлайн-занять [6]; Г.М. Сорокіна й Н.В. Краснова розглянули переваги і недоліки вивчення іноземної мови за дистанційної форми навчання [4], у той час як І.Б. Андрейкова охарактеризувала реалії застосування викладачами іноземної мови технологій дистанційного навчання [7].

Мета статті – проаналізувати сучасні технології дистанційного навчання, які використовуються для викладання англійської мови здобувачам вищої освіти і визначити можливості їх подальшого застосування.

Виклад основного матеріалу. Дистанційне навчання для української системи освіти не є абсолютно новим та незнайомим явищем, адже цей формат існував поруч з традиційними формами навчання для взаємодії студентів та викладачів ще з часів розробки Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні 2000 року, де зазначено, що це форма навчання, рівноцінна з іншими та реалізується за допомогою технологій дистанційного навчання [2]. Проте, раніше застосування таких технологій було більше ініціативою учасників освітнього процесу ніж необхідністю, яка є потребою сьогодення з урахуванням епідеміологічної ситуації по всьому світу. Нині перехід на онлайн-формат справляє значний вплив на отримання знань у різних сферах, зокрема на вивчення англійської мови, володіння якою є запорукою успіху та кар'єрного розвитку, тому пошук сучасних технологій її викладання, які є найефективнішими як для застосування викладачами, так і для засвоєння матеріалу студентами актуалізується в освітньому середовищі.

Перш ніж розглянути сучасні технології викладання англійської мови, доречним видається проаналізувати принади та проблеми дистанційного навчання, а також переваги і недоліки вивчення англійської в таких умовах безпосередньо. Так, впровадження дистанційного формату

відповідає процесам активного розвитку діджиталізації, гейміфікації, які є новітніми стандартами у світовому освітньому просторі і дозволяють підвищувати якість надання освітніх послуг. Онлайн-формат навчання сприяє раціональному використанню ресурсів: зменшуються витрати на проїзд та проживання студентів і певних викладачів; спостерігається економія часу, адже навчатися можливо незалежно від місцезнаходження та в зручний для себе час; скорочується потреба у друкуванні необхідних навчальних матеріалів, що водночас має сприятливий ефект на екологію. Варто додати, що дистанційний формат навчання розширює можливості для участі студентів та викладачів у різних програмах, стажуваннях та заходах, які зараз часто проводяться в онлайн-режимі, що спрощує доступ до них. Щодо проблем, які виникають через дистанційну освіту, слід зазначити про зниження рівня успішності серед здобувачів освіти через недостатньо високий рівень самоорганізації. Також, в таких умовах важче контролювати дотримання студентами вимог академічної доброчесності, які можуть зловживати існуючим становищем. Крім того, у монографії В.М. Кухаренка і В.В. Бондаренка вказується на ще деякі проблеми – низьку виробничу дисципліну серед студентів та викладачів, відсутність надійної аутентифікації на контрольних заходах, перевантаження документуванням освітнього процесу, комп'ютерну тривожність [3, с. 6].

Якщо аналізувати переваги та недоліки вивчення англійської в дистанційних умовах, то як зазначають Г.М. Сорокіна й Н.В. Краснова: «Незважаючи на труднощі і недоліки, дистанційне навчання має важливу перевагу: воно стирає просторові бар'єри, дає можливість спілкуватися з носіями іноземної мови з різних країн. Студенти навчаються толерантності, готовності шукати компромісне рішення і з повагою ставитися до чужої думки, розширюють свою комунікативну сферу» [4, с. 233]. Слід відзначити, що впровадження дистанційного формату також посприяло більшому використанню автентичних матеріалів для викладання і вивчення англійської, адже численна кількість друкованих методичних посібників та підручників в бібліотеках навчальних закладів потребують оновлення, бо містять застарілу лексику та неефективні методи викладання даної дисципліни.

З іншого боку, недоліком онлайн-занять англійською є ускладнення контролю за правильністю вимови студента, адже під час відеоконференцій часто спотворюється голос та можуть відтворюватися інші звуки. До того ж, певна кількість серверів та додатків, які є зручними для проведення занять та містять корисну для вивчення інформацію мають обмежений період безкоштовного використання, що не дозволяє застосовувати їх потужний функціонал повною мірою.

Українські університети використовують різноманітні технології викладання англійської в умовах дистанційної освіти, проте слід виділити найтипівші з них, що довели свою зручність, доступність та ефективність. Перш за все, заклади освіти широко застосовують платформи Moodle, Google Classroom, Edmodo та інші, сутність яких полягає у забезпеченні можливостей для створення персоналізованого навчального середовища, так як на їх основі функціонують навчальні електронні інформаційні комплекси університетів, за допомогою яких поширюються матеріали для вивчення тих чи інших дисциплін, зокрема англійської. Так, подібні платформи містять курс, що відповідає дисципліні, наприклад, англійській мові, тому він наповнений електронними підручниками чи збірками граматичних вправ, записаними аудіо та відео-лекціями, подкастами для відпрацювання навичок аудіювання, презентаціями на тему заняття, посиланнями на корисний контент та звичайно тестами, вікторинами для самоперевірки та контролю знань викладачем. Зручність таких платформ полягає у можливості їх використовувати не лише під час занять та для прикріплення домашнього завдання, а й у вільний час для самостійного опанування тем з англійської, що важливо для досягнення високого рівня володіння мовою. Проте, важливими аспектами застосування даних платформ є наявність сервісної підтримки для забезпечення їх безперебійної роботи, а також можливості у викладачів коментувати виконані завдання, а не лише читати їх, адже фідбек є необхідним для студентів.

Що стосується проведення онлайн-занять, найпопулярнішими виявилися Zoom, Skype, Microsoft Teams, Google Meet, які забезпечували відеозв'язок та безпосередню взаємодію студентів між собою і викладачем, що особливо необхідно для вивчення англійської через важливість комунікативної складової. Особливо слід наголосити на доречності використання презентацій на таких онлайн-заняттях, для наочності матеріалу та підвищення інтересу серед студентів, адже як зазначає А.В. Коваленко: «У процесі виступу здобувач освіти має можливість використовувати ключові слова, схеми, таблиці, картини. Це дозволяє висловлення будувати послідовно, розгорнуто, впевнено і виразно. Використання тематичних презентацій вважається повністю виправданим у процесі навчання як загальної, так і ділової та професійноорієнтованої англійської мови» [5, с. 253]. Крім того, дані сервіси застосовують і для проведення консультацій, що дозволяє не очікувати відповіді на запитання довгий час через електронну пошту, і для відпра-

цювань у форматі спілкування, а не написання письмових робіт, самостійність виконання яких може бути під сумнівом.

Однак, важливо зазначити, що деякі сервери, наприклад, Zoom має обмежений арсенал інструментів у безкоштовній версії, що може бути суттєвим недоліком для певних категорій учасників освітнього процесу. Також ряд характеристик Zoom виокремлюють А.В. Янковець й О.В. Янковець, які прийшли до висновку, що дана програма має як переваги (можливість залучати велику кількість учасників та використовувати різноманітні опції під час онлайн-конференції), так і певні недоліки (навантаження на зорові рецептори ЗВО та вплив на психолого-емоційний стан) [6, с.335].

Актуальним видається і застосування різноманітних додатків, які допомагають у вивченні англійської мови дистанційно, додають інтерактивну заняттям, оскільки містять елементи гейміфікації. Наприклад, Quizlet є простим, але ефективним додатком для засвоєння вивченої лексики або поповнення словникового запасу. Також викладачами застосовується програма Kahoot!, що забезпечує можливість розробки різних вікторин та ігор для оцінки показників успішності майбутніх фахівців.

Щодо інших технологій викладання, І.Б. Андрейкова зазначає: «під час іншомовної підготовки студентів найбільше використовуються такі засоби: мультимедіа-презентація; мультимедіа-доповідь; слайд-шоу; електронний звіт; електронний журнал; віртуальний тур; flash, shockwave-ігри (навчальні ігри, розміщені в Інтернеті); мультимедійні Internet-ресурси» [7, с. 57].

Висновки і пропозиції. Таким чином, сучасні технології викладання англійської мови почали активно впроваджуватися в умовах дистанційного навчання, нині зумовленого пандемією, проте їх застосування актуальне у будь-якому випадку, адже як вказують Р.В. Слухенська, Г.І. Влад, А.А. Єрохова й В.І. Маланій, такі технології «дозволяють забезпечити: централізоване управління процесом навчання в електронному форматі; ефективно надання слухачам навчальних матеріалів; підтримку сучасних стандартів у сфері технологій дистанційного навчання; можливість багаторазового використання персоналізованого контенту; інструментарій для ефективної організації взаємодії між учасниками процесу навчання» [8, с. 122]. Перспективою подальших досліджень має стати пошук шляхів розробки та фінансування вітчизняних платформ та сервісів, які будуть забезпечувати широкий спектр опцій та їх безкоштовне використання, зокрема, для вивчення англійської мови, що особливо важливо для майбутньої успішної кар'єри нинішніх здобувачів освіти.

Список використаної літератури:

1. Деякі питання організації дистанційного навчання: наказ Міністерства освіти і науки України: від 08.09.2020 р. №1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення: 12.02.2022).
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні: постанова Міністерства освіти і науки України: від 20.12.2000 р. URL: <http://dist.knute.edu.ua/files/koncersija.pdf> (дата звернення: 12.02.2022).
3. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
4. І.Б. Андрейкова. Реальний стан та особливості застосування викладачами іноземної мови засобів дистанційного навчання під час іншомовної підготовки студентів у закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 79. Т. 1. С. 54-58. doi: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.79.1.11>
5. Р.В. Слухенська, Г.І. Влад, А.А. Єрохова, В.І. Маланій. Основний інструментарій дистанційного навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 76. Т. 3. С. 121-124. doi: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-3.21>
6. А.В. Янковець, О.В. Янковець. Особливості проведення онлайн-занять з іноземної мови із застосуванням сервера в умовах дистанційного навчання. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2020. № 4. Т. 23. С. 327-339. doi: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v23i4.590>
7. Г.М. Сорокіна, Н.В. Краснова. Викладання іноземної мови в умовах дистанційного та онлайн-навчання. *Scientific collection «InterConf», (51): with the Proceedings of the 9th International Scientific and Practical Conference «Science and Practice: Implementation to Modern Society»*, April 18–19, 2021. Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2021. P.229-234.
8. А.В. Коваленко. Дистанційне навчання іноземної мови за умов пандемії: специфіка форм і методів роботи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 35. Т. 3. С. 250-255. doi: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-3-37>

Velushchak M. Modern technologies of teaching English in distance education

The article examines modern technologies of teaching English in distance education, the introduction of which is necessary to achieve the goal – quality learning of English, given the relevance of both distance learning and foreign language education in the current information space. The aim of the article is to analyze modern distance learning technologies used for teaching English to higher education and to determine the possibility of their further use. The author describes the essence of the concept of distance learning in Ukraine, its effectiveness by analyzing both the positive aspects of its implementation and the problematic aspects of its application. It is also established that the advantages of using remote technologies for learning English are the ability to communicate with native speakers from around the world and access to the use of authentic materials that meet modern requirements. Regarding the shortcomings of online teaching English, the author drew attention to the problem of pronunciation control and the inability to use for free the full functionality of some convenient programs, such as Zoom. It is determined that the platforms Moodle, Google Classroom, Edmodo and others are popular among higher education institutions, as they allow you to create personalized educational portals that provide the necessary materials to students and enable teachers to quickly check homework. However, it is important that such platforms are provided with technical support and the ability to leave feedback to teachers on student assignments. In addition, we have studied servers that allow video conferencing for direct interaction between students and teachers, namely Zoom, Skype, Microsoft Teams, Google Meet and ways to most effectively use them for teaching English. The importance of Quizlet and Kahoot! Applications, which contain elements of gamification and make the process of learning a language simpler, but at the same time more interesting, is also emphasized. Summarizing the research, the author came to the conclusion that the introduction of modern technologies for teaching English given the distance format of education is more important than ever, because it provides both students and teachers with innovative methods of studying this discipline. The search for ways to develop and finance domestic platforms and services that will be effective, in particular for teaching and learning English, seems promising.

Key words: English language, distance education, technologies, teaching methods, online platforms.